

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Nr. 103 / MARTIE 2020

103

Dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale elevilor din ciclul primar

| **COSTEL CUTUR**

Bune practici pentru promovarea lecturii în grădiniță

| **ANCA NICOLESCU**

Relația dintre școală și familie în procesul instructiv-educativ la ciclul primar

(Studiu) | **MARIANA MOCĂIȚĂ**

Consilierea elevilor pentru adaptarea la ciclul gimnazial

| **MIHAELA-CARMEN PLĂCINTĂ**

Metode de evaluare la ora de Limba și literatura română

| **ANDREEA-OLIVIA MATEI**

Relația dintre literatură și pictură

| **MIHAELA-IONELA COMAN**

Informatica și învățământul românesc

| **DENISA GLAJE**

Clasa virtuală Smart

| **LILIANA-DANA LUNG**

Managementul organizației școlare: Soluționarea conflictelor

| **RALUCA BRATU**

Despre educație

| **MARIA-EVA TIRPE**

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Online: www.iteach.ro/experiencedidactice

Partener: Institutul de Științe ale Educației

Revista "iTeach: Experiențe didactice" își propune să promoveze aspectele practice ale predării, învățării și evaluării școlare prin aducerea în prim plan a experiențelor concrete ale cadrelor didactice. Constituie un canal de comunicare și de informare în cadrul comunității cadrelor didactice înscrise pe platforma iTeach.

Descriere prin cuvinte cheie:

didactică aplicată, practică pedagogică, situații educative, experiențe didactice

iTEACH: EXPERIENȚE DIDACTICE

Cod de identificare ISSN / înregistrarea Bibliotecii Naționale a României:
iTeach: Experiențe didactice (online) = ISSN 2247 – 966X
ISSN – L = 2247 – 966X

EDITOR: **TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație**

www.tehne.ro

REDACȚIA:

Str. Dr. Louis Pasteur 54
București 050536

COLECTIV DE REDACȚIE

dr. Olimpiu ISTRATE (Universitatea din București, Departamentul pentru Formarea
Profesorilor)

dr. Oana GHEORGHE (Institutul de Științe ale Educației)

dr. Simona VELEA (Institutul de Științe ale Educației)

Alexandra BUNICA (Institutul de Științe ale Educației)

Doru ȘTEFĂNESCU (Social IT)

dr. Simona GĂBUREANU (Universitatea Politehnica București, Catedra pentru Pregătirea
Personalului Didactic)

dr. Ema FÂCIU (Universitatea "Vasile Alecsandri" din Bacău, Școala doctorală; Casa
Corpului Didactic "Grigore Tăbăcaru" Bacău)

E-MAIL: echipa@iteach.ro

PAGINA REVISTEI:

www.iteach.ro/experiencedidactice

Dezvoltarea abilităților socio-emoționale ale elevilor din ciclul primar

De **Costel Cutur**

Elevii din ciclul primar sunt într-un continuu proces de formare, aceștia beneficiind de toată atenția și de îndrumarea cu grijă din partea cadrelor didactice. Unul dintre obiectivele educaționale este acela de a dezvolta abilitățile lor sociale și emoționale, întrucât o persoană, pentru a se adapta societății în care trăiește și pentru a fi un viitor cetățean de succes atât pe plan personal, cât și pe plan profesional, are nevoie nu doar de cunoștințe, ci și de abilități.

Articolul are în vedere importanța dezvoltării abilităților sociale, dar și a celor emoționale pentru micii școlari aflați la început de drum.

Abilitățile sociale sunt printre cele mai importante, acestea ajutându-l pe viitorul adult să progreseze la locul de muncă pe care și-l va alege, să aibă inspirație în cazul formării unui cerc de prieteni apropiați, să își întemeieze o viață plăcută, bazată pe sentimente de încredere în ceilalți și pe cooperare cu cei din jur. Aceste deziderate pot fi atinse în cazul în care persoana dobândește, de-a lungul experienței sale de învățare (școlare și extrașcolare), câteva deprinderi și obiceiuri esențiale în societatea actuală.

Astfel, comunicarea este un factor principal în formarea unor relații de succes. Printr-o comunicare corectă, eficientă, asertivă, se pot deschide uși, se pot crea oportunități de progres și se pot întemeia adevărate relații solide între indivizi. Cadrul didactic trebuie să acorde o importanță deosebită comunicării în cadrul orelor de curs, activitățile bazate pe cunoașterea reciprocă între elevi, pe comunicare, interacțiune permanentă fiind cele mai eficiente în dezvoltarea unor astfel de deprinderi.

Mai mult decât activitățile frontale sau individuale (care, uneori, au punctele lor slabe și nu stărnesc interesul și curiozitatea elevilor cu privire la tema discutată), este de dorit a se folosi activitățile pe grupe sau perechi. Deși acestea au și ele dezavantajele lor (clasa este mai gălăgioasă, elevii se pot abate de la subiectul sau de la sarcina pe care trebuie să o rezolve, cadrul didactic trebuie să aibă o atenție distributivă pentru a fi conștient de modul în care se derulează activitatea în fiecare echipă sau grupă formată și pentru a putea interveni când este cazul), ele sunt deosebit de utile în a-i ajuta pe elevi să se descopere pe ei înșiși și pe colegii lor, facilitează interacțiunea între persoane care, în pauze sau în timpul lor liber nu discută, având impresia că persoana de lângă ei nu prezintă interes.

Există o mulțime de activități și de variații ale acestora, jocuri și metode cât mai creative de formare aleatorie a grupurilor sau a perechilor, încât, încercate constant dar și variat în procesul instructiv-educativ îi vor ajuta pe micii școlari să se bucure la școală, să se implice cu plăcere, să comunice mai mult și să observe că succesul unei activități este mult mai valoros atunci când este îndeplinit și savurat cu persoanele din jur care tind și ele spre același țel. Pe lângă abilitatea de comunicare, alte abilități sociale țin de responsabilizarea micului elev, de educarea lui către o atitudine asertivă vizavi de ceilalți, de educarea auto-controlului

și de empatia față de sentimentele trăite de colegii lui în anumite circumstanțe.

Alături de abilitățile sociale, cele emoționale au un rol și mai pregnant în formarea individului de mâine. Partea interioară, emoțională, a unui elev (alături de cea care ține de sfera comunicării și a interacțiunii cu ceilalți) este baza pe care se întemeiază lumea lui interioară (gânduri, aspirații, sentimente) și exterioară (socială, profesională, familială).

Modalitatea în care adultul reacționează la comportamentul copilului va influența viitorul lui comportament ca adult.

În funcție de etapele de vârstă, copilul își exprimă în mod diferit sentimentele și emoțiile. La vârsta de 6-8 ani, atunci când este în primii ani ai ciclului primar, ei își pot identifica emoțiile și le pot numi, își dezvoltă empatia și înțeleg emoțiile celorlalți, sunt capabili să își auto-regleze emoțiile în anumite situații de joc sau interacțiuni sociale, apreciază pretenii și copiii de aceeași vârstă, dar continuă să apeleze la adulți în rezolvarea de probleme.

Pentru a-i ajuta pe elevi să se înțeleagă mai bine, să își explice propriile emoții, cadrele didactice stabilesc o conexiune, se apropie de fiecare elev în parte și poartă discuții personale despre situațiile în care o persoană are o anumită reacție emoțională. Astfel de discuții și exemple concrete de situații sunt discutate și la clasă, prezentările și scurtele filmulețe ajutându-i pe elevi să se înțeleagă mai bine și să se dezvolte din punct de vedere emoțional. Pentru a întări comportamentele pozitive ale copiilor, este bine ca învățătorii să apeleze la recompense verbale pentru ca elevii să înțeleagă faptul că acel comportament este bun și astfel, simțindu-se încurajați, ei îl vor repeta.

Activitatea cadrului didactic de a dezvolta abilitățile socio-emoționale ale elevilor din ciclul primar este o activitate laborioasă, individualizată ce necesită multă creativitate și răbdare, însă, odată conturate trăsăturile pozitive de caracter, se pun bazele unei dezvoltări sănătoase și armonioase ale viitorului adult.

Bibliografie:

1. Botiș, Adina, Despre dezvoltarea abilităților emoționale și sociale ale copiilor, fete și băieți, cu vârsta până în 7 ani - Ghid pentru cadrele didactice din învățământul preșcolar, proiect UNICEF, 2007;
2. Cucoș, Constantin, Psihopedagogie, Editura Polirom, Iași, 1998;
3. Gârleanu, Daniela, Lupșoru, Daniela, Comunicare și educație, Editura Spiru Haret, Iași, 1996;
4. Goleman, Daniel, Inteligența emoțională, Editura Burtea Veche, București, 2008;
5. mental-training.ro/abilitatile-sociale-noul-secret-al-succesului/.

Bune practici pentru promovarea lecturii în grădiniță

De **Anca Nicolescu**

Într-o lume în care tehnologia este cea în jurul căreia ne conturăm viețile, într-o lume în care „Șotronul”, „Rațele și vânătorii” sunt doar jocuri din vremea când nu existau tabletele, în vremurile în care „Nicolae Grigorescu” este doar numele ce apare pe replica (sau cum spun tinerii din ziua de azi... *fake-ul*) de pe peretele sufrageriei din casa mătușii de la țară, în vremea în care „nu am timp acum!” stă pe buzele tuturor, este cazul să încercăm să schimbăm ceva, atât cât putem.

Lecturile sunt cele care ne ajută la îmbogățirea vocabularului, ne dezvoltă gândirea logică, ne solicită imaginația, ne oferă informații prețioase dar mai ales cele care ne deschid orizonturi unde cu greu putem ajunge. În momentul în care copiii pășesc dincolo de ușa grădiniței, pentru o parte dintre ei înseamnă pătrunderea într-o lume în care adulții abia dacă au timp să le spună „noapte bună” înainte de a-i adormi iar pentru alții o lume în care adulții se transformă și ei în copii și petrec timp alături de copiii lor.

Putem consilia părinții în vederea conștientizării rolului lecturii atât în viața lor, dar mai ales a copiilor.

Exemple de activități ce ar putea fi desfășurate cu aceștia sunt nenumărate, însă primul pas și anume cel al convingerii părinților în acest sens, este cel mai important. Convingerea micuților și atragerea acestora în lumea cărților ține de măiestria cadrului didactic, de posibilitățile materiale ale acestuia și de creativitatea sa. Punerea la dispoziție a unei biblioteci, dotată cu cărți corespunzătoare vârstei și nevoilor copiilor, punerea la dispoziție a acestora în orice moment al zilei alături de crearea unor activități în care poveștile spuse de cadrul didactic sunt un adevărat balsam pentru sufletele micuților, buna-dispoziție, dăruirea, talentele de povestitor și momentul ales cu grijă pentru astfel de activități vor crea un cadru propice ce va contribui la stimularea interesului copiilor pentru lectură. Citind copiilor chiar și înainte să poată înțelege, îi învăța să asocieze cărțile cu afecțiune, oferind o carte unui prieten îi vei face un cadou extraordinar pentru ca ea este genul de cadou ce poate fi deschis iar și iar pentru ca doar ea este „cea mai complicată și mai mărească dintre minunile create de omenire în calea ei spre fericire”

Când rostesc cuvântul „lectură” îmi vin în minte cuvintele lui Mircea Eliade: „Lectura este, pentru omul modern, un viciu sau o osândă. Citim ca să trecem examenele, să ne informăm sau citim din profesie. Mă gândesc însă că lectura ar putea implica și funcții mai nobile, adică mai firești.” Și nu pot să nu afirm, la rândul meu, faptul că trăim într-o societate în care locul lecturii este luat de noile tehnologii, de noile site-uri de socializare, unde majoritatea dintre noi petrecem timp pentru a ne relaxa, pentru a evada din cotidian. Efectele produse de aceste sunt din ce în ce mai vizibile mai ales în rândul tinerilor.

În grădinițe, cadrele didactice încearcă să utilizeze metode cât mai moderne, încearcă să țină pasul cu noile tehnologii, pentru că observă că micuții preșcolari nu mai sunt foarte atrași de ceea ce odată ne captiva și ne lăsa cu gura căscată, la propriu. Este foarte bine să încercăm să evoluăm, să fim la curent cu noutățile însă

parerea mea este că trebuie să fim într-atât de creative încât să îmbinăm elementele noi cu cele tradiționale astfel încât scopul propus să se materializeze.

După cum știm, micuții preșcolari copiază foarte mult comportamentele adulților din jurul lor (părinți, cadre didactice, bunici, vecini, etc). Consider că primul pas pe care trebuie să îl facem este să încercăm, pe cât putem să „educăm” în acest sens adulții (cei cu care interacționăm și noi și copiii). Cel mai bine ar fi ca la sesiunile de consiliere, să-i îndrumăm să ofere copiilor un model în acest sens.

S-ar putea crea un club de lectură. În fiecare lună (la început, după care la două săptămâni) să rugăm părinții să citească copiilor o anumită carte (de preferat este ca această carte să fie aleasă de către cadrul didactic și să respecte particularitățile de vârstă ale copiilor dar și să se încadreze în una din temele pe care dorește să le abordeze în viitorul apropiat). După aceea, se aprofundează în cadrul activităților povestea, implicând toți copiii. Aceștia vor fi recompensați cu diverse stimulente în funcție de creativitatea și de posibilitățile cadrului didactic.

Următorul pas ar fi să punem la dispoziția copiilor o întreagă bibliotecă, amenajată într-un loc mai retras pentru a oferi mai multă liniște celor care doresc să rasfoiască o carte. Stiu! Micuții nu știu să citească! Nu știu să citească cuvintele scrise, însă, dacă avem grijă, îi putem învăța să citească imagini, să facă conexiuni și să lege totul frumos. Biblioteca trebuie să ofere cărțile la nivelul copiilor, să conțină cărți accesibile vârstei și să cuprindă teme din rândul celor abordate în cadrul activităților zilnice și nu numai.

Odată oferite pentru a fi studiate, la liberă alegere, se va face un instructaj privind utilizarea acestora. Părinții pot fi îndrumați să pună și acasă la dispoziția copilului, în camera acestuia, o bibliotecă iar în ceea ce privește conținutul acesteia, puteți oferi o listă cu diverse cărți educative din care aș recomanda să nu lipsească poveștile terapeutice pentru copii care reprezintă un adevărat elixir în rândul poveștilor. Rolul acestor povești terapeutice este foarte important pentru a-i ajuta pe copii să își depășească anumite temeri prin identificarea cu personajul din poveste care are aceleași frici, dar reușește, în final, să le învingă.

Grădinița este locul în care preșcolarul are primele experiențe în domeniul cititului și scrisului prin contactul cu poezia, lectura, povestea.....cu cartea. Aceasta trebuie să conțină imagini sugestive, deoarece imaginile, desenele sunt foarte importante la vârsta preșcolară, ele nu reprezintă doar imagini ci și acte pline de semnificație. Un desen devine astfel un simbol care evocă un obiect, o imagine, o idee sau un sentiment care îl face pe copil să acționeze instinctiv.

Copilul trebuie să fie motivat și să i se capteze atenția pentru a răsfoi cartea, trebuie să o vadă ca pe un domeniu care merită să fie descoperit, ca pe un prieten adevărat care îi vorbește și îi dă sfaturi bune mereu. Poate ca v-ați dat seamă că micuților le place să le citim povești, le place să ne vadă cum ne „transformăm” în personajul său preferat... Lucrul acesta este foarte important! Așadar, modelați-vă vocea, încercați să vă imaginați că sunteți rând pe rând povestitor, personaj pozitiv sau negativ, faceți pauze atunci când doriți să creșteți suspansul, citiți mai repede atunci când totul pare că se petrece rapid, vorbiți în șoaptă atunci când micuții se foiesc și întotdeauna duceți povestea la sfârșit.

Cititul nu e doar un mod în care petrecem timp de calitate alături

de copii, ci este la fel de important pentru dezvoltarea copiilor, ca și jocul. Povestirea este una dintre cele mai îndrăgite activități dirijate din grădiniță, care satisface nevoia de cunoaștere și de afectivitate a copiilor, le stimulează imaginația și le creează cadru optim de comunicare.

În ceea ce privește tematica lecturilor pentru copii, aceasta este foarte bogată și reunește unele dintre cele mai frumoase versuri și povestiri ale scriitorilor clasici pe care aceștia să le asculte și să se bucure de atmosfera de poveste transmisă. Tocmai de aceea textele se pretează lecturii, ascultării, oferind libertatea cadrului didactic de a desfășura diferite jocuri: "Ce vers îți amintești din...?", "Cu ce personaj vrei să semeni și de ce?", etc.

Copilul preșcolar are o imaginație foarte bogată și o minte însetată de curiozitate, acesta se joacă cu imaginile, cuvintele, creează și inventează diferite scene. Ținând cont de aceste lucruri, adultul din viața lui are rolul de a-l ajuta să își satisfacă această curiozitate, îndemnându-l mereu să pună întrebări și să fie creativ. Așadar, lectura dezvoltă atât imaginația copiilor, deoarece aceștia vor avea o bază solidă pentru a putea crea noi întâmplări imaginare cu personaje favorite, uneori schimbând finalul la povești deja cunoscute, dar și curiozitatea, pentru că oferă posibilitatea copiilor să pună mai multe întrebări și să fie mai interesați de întâmplările prin care trec personajele lor îndrăgite.

Poveștile și basmele povestite copiilor au valoare formativ-educativă, contribuind la formarea unor trăsături etice și morale. Copiii își aleg modele de comportament și de viață, cunosc întrucipările binelui și ale răului și odată ajuns la școală, copilul învață foarte repede să citească.

Un copil care a intrat de mic în contact cu cartea, cu lumea cuvintelor și a informațiilor, a auzit termeni și expresii noi, mai puțin frecvente în viața de zi cu zi, își va dezvolta vocabularul și se va integra mai ușor în peisajul școlar, fapt ce va avea un puternic impact pozitiv asupra performanțelor școlare și al capacităților de învățare.

Însă un copil care începe să asculte povești abia când ajunge la grădiniță este foarte încântat la început, dar nu reușește să își mențină atenția activă până la sfârșit, obosește repede și este perturbat de orice zgomot sau mișcare din jurul lui, neavând obișnuița de a urmări o lectură. Astfel obiectivul lecturii nu este realizat, iar receptarea textului și a mesajului este deficitară, copilul neputându-se bucura pe deplin de frumusețea poveștii.

Cartea oferă prilejul de a organiza și desfășura diferite jocuri-exercițiu cu scopul dezvoltării vorbirii, a auzului fonematic, a capacității copiilor de a gândi logic, de a face legătura dintre cauză și efect, educarea simțului estetic, dar și pentru cultivarea imaginației, a flexibilității gândirii.

În concluzie, prezența cărților încă din primul an al copilului este foarte importantă, pentru că îl apropie de lumea cuvintelor și a poveștilor, îl determină să îndrăgească lectura și să o aleagă în detrimentul altor modalități de a-și petrece timpul liber, activitate care îl va ajuta ulterior să se dezvolte armonios din punct de vedere al personalității.

Bibliografie:

1. Dumitrana, Magdalena – Educarea limbajului în învățământul preșcolar, vol.I și II, Ed.Compania, București, 1999, 2001
2. Dumitrana, Magdalena – Copilul, familia și grădinița, Ed.Compania, București, 2000

3. Mitu, Florica – Metodica activităților de educare a limbajului, Ed.Pro Humanitas, București, 2000
4. Rogojinaru, Adela – O introducere în literatura pentru copii, Oscar Print, București, 1999
5. Stanciu, Ilie – Literatura pentru copii, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1968
6. Vrașmaș, Adina, Ecaterina – Consilierea și educația părinților, Ed.Aramis, București, 2002

Relația dintre școală și familie în procesul instructiv-educativ la ciclul primar (Studiu)

De **Mariana Mocăiță**

Mediul familial poate exercita o influență pozitivă sau una negativă, cu efecte care persistă, adesea, tot restul vieții. Atitudinea, comportamentul și modul de comunicare al părinților influențează personalitatea copilului. Copilul motivat, înconjurat de afecțiune, respect, protecție și sprijin, învață cu ușurință. Părinții își iau în serios rolul de a-i sprijini pe copii, de a-i învăța cum să-și pregătească temele și cum să-și organizeze timpul liber. Raporturile dintre părinți și copii sunt raporturi educative, cu repercursiuni pozitive asupra formării lor.

De cealaltă parte, factorii cu influență negativă asupra dezvoltării fizice și psihice a copilului pot fi alimentația necorespunzătoare, somnul insuficient, lipsa stimulării intelectuale, lipsa afecțiunii și a comunicării.

Pentru a releva aspecte ale climatului educativ din familie și conștientizarea de către părinți a rolului lor în raport cu sarcinile școlare, am desfășurat o cercetare prin implicarea unui eșantion de 18 părinți ai elevilor de clasa I. Investigația s-a centrat pe cunoașterea gradului de implicare a părinților în activitățile școlare ale copilului – instrumentată într-un chestionar cu 9 întrebări. Fiecare întrebare a avut trei variante de răspuns: primele trei au vizat obiectivul a, următoarele trei au vizat obiectivul b, iar ultimele, obiectivul c.

Obiectivele urmărite au vizat cunoașterea modului de raportare a familiei la statutul de școlar al copilului integrat în învățământul primar:

- a) Modul în care înțelege familia să colaboreze cu școala – forme de colaborare, cunoașterea dificultăților întâmpinate de copil, cunoașterea schimbărilor aduse de școală în viața elevului;
- b) Gradul de implicare a părinților în stabilirea programului zilnic – pregătirea temelor pentru acasă, timpul aferent studiului individual etc.;
- c) Atitudinea părinților față de relațiile extrafamiliale ale copilului – colegi, prieteni, cadre didactice.

În ce măsură colaborează familia cu școala? 16 părinți au răspuns că doresc organizarea lunară a ședințelor cu părinții. În ce privește disponibilitatea de implicare în rezolvarea conflictelor dintre elevi, doar 12 părinți au afirmat că doresc să se implice. Toți părinții incluși în eșantion (18 părinți) recunosc influența și schimbările pe care școala le aduce permanent în viața și personalitatea elevilor.

Care este gradul de implicare a părinților în stabilirea programului zilnic al elevilor? Legat de sprijinul pe care îl acordă familia copiilor la realizarea temelor pentru acasă, doar 9 părinți (50%) recunosc sprijinul pe care îl acordă copiilor în rezolvarea temelor, iar jumătate confirmă lipsa lor de pregătire. În ceea ce privește stabilirea programului zilnic al elevilor, 10 părinți afirmă faptul că impun copiilor lor intervale de lucru și odihnă. Cei chestionați recunosc că timpul rezervat studiului individual sau efectuării temelor (50%) este prea mic, comparativ cu timpul alocat Internetului.

Care este atitudinea părinților față de relațiile intrafamiliale? Referitor la relațiile de prietenie și de colaborare ale copiilor cu o parte dintre colegi, cei mai mulți părinți (88%) sunt de acord că reprezintă un lucru benefic. Similar, părinții au răspuns afirmativ (92%) în legătură cu faptul că bunicii fac parte din viața copiilor lor. În privința petrecerii timpului împreună cu alți copii, doar 75% declară că sunt de acord, acest fapt datorându-se frecvențelor certuri între copii.

Ca o concluzie dedusă din rezultatele investigației prin chestionar și din discuțiile ulterioare, afirmăm că majoritatea părinților înțelege importanța pe care o are implicarea lor directă în viața copiilor, fie prin stabilirea unui program zilnic, fie în efectuarea temelor, fie în medierea și rezolvarea conflictelor dintre elevi sau prelungirea timpului petrecut în familie alături de ei.

Colaborarea dintre școală și familie există doar dacă factorii educaționali implicați se consideră parteneri. Școala și familia sunt, așadar, cei doi factori importanți, cei doi stâlpi de rezistență ai procesului instructiv-educativ, iar între aceștia și mediul extrașcolar sau extrafamilial, comunitatea pendulează copilul, obiect și subiect al activității instructiv-educativ.

O bună colaborare între școală și familie este posibilă numai atunci când familia înțelege bine menirea școlii, iar școala consideră familia un aliat, un colaborator sincer, permanent, direct interesat în procesul instructiv-educativ.

Consilierea elevilor pentru adaptarea la ciclul gimnazial

De **Mihaela-Carmen Plăcintă**

O bună adaptare a elevilor de ciclul primar la cerințele ciclului gimnazial reprezintă una din condițiile obținerii de rezultate la învățatură pe măsura capacităților acestora. În momentul de față, putem afirma că trecerea de la clasa a IV-a la clasa a V-a se face în condiții mai bune, având în vedere că încă din clasa pregătitoare elevul are, pe lângă învățător, și trei profesori: cel cu care studiază o limbă străină, cel de religie și cel de educație fizică. De asemenea, posibilitățile de informare ale copiilor sunt mult mai mari astăzi ca în trecut. Cu toate acestea, se constată încă o serie întreagă de factori care fac să devină dificilă adaptarea la cerințele clasei a V-a.

„Oricărui copil, la orice stadiu de dezvoltare, i se poate preda cu succes orice obiect de învățământ, într-o formă intelectuală adecvată”. (Jerome S. Bruner)

1. Aspecte privind nivelul cognitiv

Un prim aspect este cel al nivelului informației cu care elevul se

confruntă, unele absolut noi, făcând cunoștință cu manuale pe care în clasele primare nu le-a văzut. Dacă în clasele P-IV se poate vorbi de un singur „dirijor” care asigură o dozare a tipului de informații cerute, în clasa a V-a fiecare profesor vine cu limbajul său de specialitate, cu noțiuni noi, față de care prima reacție la unii elevi este de respingere, de refuz.

Gradul de abstractizare în gimnaziu e mult mai mare, nu de puține ori întâlnim elevi care se plâng că nu înțeleg ce li se predă. Neasigurându-ne de receptivitatea maximă a elevilor, este de așteptat ca și feed-back-ul să fie slab, unii elevi sfârșind prin a se îndepărta de disciplina respectivă. În clasa a V-a, elevii se întâlnesc cu o altă manieră de a conștientiza informațiile, care presupun un efort mai mare din partea lor și mai puțină „dădăceală” ca la clasele P-IV. Unii elevi se adaptează mai greu unui asemenea stil de lucru și e nevoie de tact și înțelegere din partea profesorului pentru a-i obișnui pe elevi cu un efort propriu mai mare.

2. Aspecte de ordin emoțional

Ajuns în clasa a V-a, elevul se află în fața unui nou „actor” care de cele mai multe ori i se adresează altfel, pe un alt ton, nu-i mai acordă aceeași privire atentă, dăruită cu delicatețe și grijă. În clasa a V-a elevii simt încă nevoia să se destăinuie unei anumite persoane și aceasta este, în opinia lor, diriginta sau dirigintele, cel care ia locul învățătorului.

3. Aspecte privind evaluarea

Un aspect foarte important este cunoașterea cât mai aproape de adevăr a capacităților elevilor. Se evită în felul acesta situația de manifestare a nemulțumirii profesorului față de rezultatele obținute de un elev care, în felul său, depune eforturi pentru învățare și obține rezultate maxime față de capacitățile sale dar care, la prima vedere, par nemulțumitoare (note de 6-7), dar el atât poate la acel moment. Acești elevi trebuie încurajați mereu, trebuie să simtă mulțumirea profesorului pentru efortul pe care îl depun și încet, dar sigur, vor progresa. Am urmărit pe parcursul anilor evoluția elevilor din clasele a patra pe care le-am condus și am constatat că aceștia trec cu teamă pragul clasei a cincea, întâmpinând greutăți la proba de adaptare la cerințele profesorilor.

4. Curriculum

La începutul clasei a IV-a, am studiat curriculumul și manualul clasei a V-a pentru obiectul limba română și am constatat că există un decalaj între ce se predă în ciclul primar și în prima clasă a ciclului gimnazial. Acesta constă în mulțimea de noțiuni teoretice care se introduc și numărul redus de ore pentru acest obiect.

Decalajul poate fi redus numai dacă elevii au fost înarmați cu noțiuni temeinice și posedă acea pornire lăuntrică de a descoperi permanent ceva nou. Tot la început de an școlar am stabilit numărul de ore maxim din trunchiul comun al planului cadru pentru acest obiect de învățământ, respectiv 6 ore săptămânal. La aria curriculară „Limbă și comunicare” prin disciplina de învățământ Limba și literatura română, la clasa a IV-a, se urmărește:

- dezvoltarea capacității de receptare a mesajului oral prin care elevul trebuie: să sesizeze legătura logică dintre secvențele unui mesaj oral (raporturi cauză-efect etc.); să identifice sensul unui cuvânt necunoscut cu ajutorul dicționarului; să sesizeze structurile gramaticale (morfologice și sintactice)

corecte sau incorecte dintr-un mesaj ascultat; – să recepteze corect mesajul în funcție de condițiile comunicării; să manifeste atenție și toleranță față de partenerul de dialog.

- dezvoltarea capacității de exprimare orală prin care elevul trebuie: să construiască pe baza planului de idei propriu un text oral scurt; să rostească mesaje, utilizând pronunțarea și intonația adecvată; să redea prin cuvinte proprii conținutul unui text citit sau al unui mesaj audiat; să-și adapteze vorbirea la diferite situații de comunicare; să integreze adecvat, în exprimarea orală proprie, elementele de construcție a comunicării studiate; să manifeste independență în situațiile de comunicare.
- dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris (citirea/lectura) prin care elevul trebuie: să sesizeze rolul ilustrațiilor ce însoțesc un text; să desprindă idei principale și informații de detaliu dintr-un text citit (literar-nonliterar); să citească conștient, corect, fluent și expresiv texte cunoscute; să citească în mod conștient și corect un scurt text necunoscut; să identifice secvențele narrative, dialogate și descriptive dintr-un text; să recunoască în textele studiate elementele de construcție a comunicării învățate; să manifeste interes și inițiativă pentru lectura unor texte variate literare sau nonliterare.
- dezvoltarea capacității de exprimare scrisă prin care elevul trebuie: să aplice în mod conștient regulile de ortografie și de punctuație; să alcătuiască povestirea unui text literar după un plan simplu de idei; să redacteze diverse texte de mică întindere adaptându-le destinației și scopului comunicării; să utilizeze corect, în textele redactate, elementele de construcție a comunicării studiate; să așeze corect în pagină textele scrise, respectând scrierea cu alineate pentru a marca trecerea de la o idee la alta; să manifeste interes și spirit critic față de redactarea diverselor tipuri de texte.

În clasa a IV-a, s-a pornit de la criteriul comunicativ în stabilirea activităților de învățare: exerciții de recunoaștere auditivă a cuvintelor din lectura ascultată, de stabilire a sensului unui cuvânt necunoscut prin raportarea la context, de comunicare, de citire fluentă cu adaptarea volumului și a intonației impuse de semnele de punctuație, de dialog, întrebări și răspunsuri pe baza imaginilor din manual, jocuri de rol, de simulare, exerciții de redactare a unei scrisori, de identificare a dialogului în textul narativ, delimitarea unităților logice, a ideilor principale, opinii asupra textului narat, explicarea punctuației și ortografiei, construire și completare cu semne de punctuație a enunțurilor, povestire, grupare a cuvintelor. Spre deosebire de acest nivel, clasa a V-a aduce în completare noi activități de învățare: exerciții de identificare a informațiilor de pe exteriorul și interiorul unei cărți, identificare de sinonime, familii de cuvinte prin jocuri asociative, comentare a indicilor de timp și spațiu prezenți în text, situații de comunicare problematice, identificarea structurilor sintactice, a predicatului nominal, construire de fraze, joc de mimă- apoi verbalizat, gestică. Programa de la ciclul primar prevede un număr redus de ore pentru însușirea și scrierea corectă a ortogramelor, fapt pentru care priceperile și deprinderile de ortografiere sunt însușite cu dificultate de către elevi.

Analiza morfologică a substantivelor dintr-un text presupune să se afle și funcția sintactică, continuând cu schimbarea acesteia în diferite exemple: *Elevii școlii au participat la concurs./ Pregătirea elevilor a fost apreciată./ Li s-au împărțit elevilor pemiile./ Noi i-am*

felicitat pe elevii premianți. După efectuarea unei astfel de analize, exercițiile individuale cu caracter creator se pot compune: *Alcătuiește propoziții în care substantivele crengile, cartea să fie lămurite de alte substantive care să răspundă la întrebările: care? ce fel de? (a, al, ai, ale) cui? Crengile copacului au ajuns până la fereastră.* Analiza subiectului multiplu se face în enunțuri în care subiectele exprimate prin substantive s-au aflat la distanță unele față de altele (*La noi sunt codri verzi de brad și câmpuri de mătășă*).

În predarea noțiunii de predicat, am acordat o grijă deosebită culegerii exemplelor. Exemplele trebuie să conțină predicate verbale, dar nu și nominale, întrucât programa nu prevede acest gen de cunoștințe. Cunoașterea categoriilor gramaticale are un rol deosebit în analiza părților de vorbire, în deosebirile dintre ele. Menționez că subiectul și predicatul se studiază abia în a doua parte a semestrului al II-lea, informațiile nefiind complet însușite, întrucât timpul e foarte scurt până la final de ciclu, iar Evaluările Naționale conțin subiecte ce solicită aceste noțiuni. Enunțul corect al unui exercițiu de analiză gramaticală trebuie să cuprindă indicații referitoare la cunoștințele de morfologie, cât și la cele de sintaxă, la nivelul cerut de programa școlară. *Analizați părțile de vorbire și arătați rolul lor în propoziție: Pe buze stăruia un fir de iarbă.* Prin predarea atributului, formăm noțiunea și părțile de vorbire prin care poate fi exprimat în limita cunoștințelor programei școlare. *Luna strălucitoare se oglindește în apa limpede a lacului. (ce fel de parte de propoziție este atributul?, întrebările la care răspunde, partea de vorbire prin care este exprimat).* O confuzie mare fac elevii între adjective și substantive care numesc o însușire: bunătate, cumințenie, bătrânețe, în general derivate din adjective. Analiza morfologică contribuie la diferențierea situațiilor, folosind texte paralele și constatând că adjectivul însoțește un substantiv, că nu se poate număra ca un substantiv. Prin analiza sintactică, elevii vor înțelege că adjectivul este mereu atribut, iar substantive ca bunătate, bătrânețe pot fi și subiecte. La clasa a IV-a, se pot efectua exerciții sub formă de joc, cu recunoașterea părților de vorbire învățate. Dacă vor pătrunde și reține normele morfologiei și sintaxei, vor înțelege mai bine frumusețea, vigoarea, expresivitatea și mai ales bogăția exprimării în limba română, vor putea la rândul lor să dea precizie și culoare exprimării personale.

5. Climat socio-afectiv

Dincolo de conținutul curricular, se află însă sufletul copilului. Modelat cu grijă încă din grădiniță, extins și dezvoltat în viziune transdisciplinară și interdisciplinară, fără a învinui educatorul de vreun eșec preprimar cum se întâmplă adeseori în cazul ciclului gimnazial cu cei de la clasele P-IV, profilul psihologic al copilului poartă amprenta puternică a învățătorului. Prezent în fiecare zi alături de elevul său, acesta-i înțelege și suferințele de ordin material și moral, dar și bucuriile trăite la această vârstă pe plan cognitiv sau copilăresc. Poate de aceea, este grea trecerea pragului spre clasa a V-a, unde profesorii au rolul esențial în prelucrarea laturii psihologice cognitive-afective a fiecărui elev. Aceștia, pe cât de mult își doresc să ajungă în ciclul gimnazial, tot atât de mult sunt parțial speriați de modul în care se abordează o problemă, se dobândește o notă sau de ritmul în care se predau unele lecții și gradul lor de dificultate. La acestea se adaugă ineficiența notării cu calificative, care nu lămuresc pe deplin nivelul la care se situează fiecare copil la sfârșitul clasei a IV-a.

Abundența cunoștințelor din cadrul fiecărei arii curriculare,

succesul elevilor noștri în clasa a V-a, apropierea prin afecțiune și înțelegere de aceste suflete curate depind în mare măsură de experiența, tactul pedagogic al colegilor noștri, de eficiența metodelor și celorlalte strategii didactice pe care le pot folosi în parcurgerea programei școlare, de capacitatea fiecărui profesor de a se face iubit și respectat. Absența acestor lucruri din atmosfera clasei a V-a degajă enervare, interes, bunăvoință, atenție sau plictiseală la orele de predare, învinovățirea predecesorilor de la clasă.

Discuțiile dintre învățători și profesori trebuie să vizeze completarea conținuturilor la clasa a IV-a în vederea facilitării integrării în clasa a V-a; temele pentru acasă: volum, tip, evaluare; analiza literară și creația literară: ce nu se face în clasa a IV-a și ce ar trebui să se facă pentru a veni în folosul elevilor; ce instrumente de lucru eficiente le lipsesc copiilor când pășesc în clasa a V-a; modul de însușire a cunoștințelor: cum învață elevii noștri și de ce unii ajung în situație de eșec la clasa a V-a; managementul clasei: organizare, atribuții, disciplină; colaborează dirigintele la fel de bine cu părinții, sau poate mai bine ca învățătorul; cum sunt organizate lecțiile de predare-învățare în echipe (învățător-elev); cum rezolvăm sau atenuăm impactul unui colectiv de profesori asupra elevului obișnuit cu învățătorul și încă doi profesori (religie, limbi străine); modul de formare al noilor colective de elevi; nivelul de la care se pornește în clasa P și cel la care se ajunge la sfârșit de ciclu, performanțele obținute la fiecare sfârșit de an școlar cu acești copii ai căror părinți sunt mai mult sau mai puțin preocupați de rezultatele la învățătură; care sunt standardele de evaluare în testările date la clasa a IV-a, dar în cele de evaluare inițială de la clasa a V-a.

Pentru copiii aceștia pe care i-am considerat întotdeauna ca pe ai mei, indiferent de serie, iar barierele dintre bănci și catedră nu au existat practic, climatul fiind «familiar și familial», propun să efectuăm o analiză comparativă a programelor claselor a IV-a și a V-a, dar și «portretul dirigintelui ideal» realizat de elevii celor două niveluri de învățământ, pornind de la standardele de evaluare pentru clasa a IV-a și continuând cu cele de la clasa a V-a. Vom avea surprize să constatăm cât de profund este sufletul copilului, cât este de sensibil și ce ușor îl rănim!

BIBLIOGRAFIE

- (Steele, J.-Meredith, S.-Temple, C. 2000) „Lectura și scrierea pentru dezvoltarea gândirii critice”, Editura Gloria, Cluj.
- (Elena Dan, 1986) “Școlarul și particularitățile vârstei lui”, București, Editura Medicală.
- (I.Ș.J., C.C.D. Suceava 2005) “Factori ai succesului școlar”, Suceava;
- (I.Ș.J. Suceava, 2005) “Școala”, anul VIII, nr. 1.

Metode de evaluare la ora de Limba și literatura română

De **Andreea-Olivia Matei**

Articolul își propune să sublinieze importanța diversificării și a alternării metodelor de evaluare, utilizând în acest scop exemple din experiența de predare a autoarei. Este menționată importanța evaluării în procesul didactic și sunt prezentate diverse cauze ce generează distorsiuni subiective în evaluare, precum și metode de evitare a acestor erori, incluzând: creșterea ponderii evaluării formative, corelarea evaluării formative cu cea sumativă, asigurarea anonimatului probelor scrise, introducerea unor bareme de notare, utilizarea probelor standardizate și a testelor docimologice, verificarea ritmică a elevilor și informarea operativă asupra lacunelor sau progreselor înregistrate, dezvoltarea la elevi a capacității de autoevaluare. Autoarea prezintă diferite exemple legate de aplicarea și de succesul unor metode de evaluare precum autoevaluarea și interevaluarea.

Evaluarea este o componentă esențială a activității de învățământ în general și a procesului didactic în special. Scopul ei nu este de a ajunge la anumite date, ci de a perfecționa procesul educativ. În general, evaluarea are o mare încărcătură morală, deoarece prin intermediul ei se realizează clasificări și selecții, se dau verdicte, se hotărăște parcursul profesional al unor oameni.

Practica docimologică scoate în evidență numeroase disfuncții și dificultăți în evaluarea corectă și obiectivă a rezultatelor școlare. Dintre cauzele care generează distorsiuni subiective în evaluare putem aminti: alegerea defectuoasă a metodelor și a strategiilor de evaluare în raport cu obiectul sau cu obiectivele evaluării, unele particularități ale relației dintre profesor și elevi, influențe datorate contextului pedagogic în care se efectuează evaluarea (nivelul general al clasei, politica școlii în materie de evaluare, salvagardarea „imaginii” școlii etc.).

Alte erori sunt provocate de specificul disciplinei de învățământ la care se realizează evaluarea. De exemplu, cele riguroase se pretează la o evaluare mai obiectivă, pe când cele socio-umane, printre care putem include și Limba și literatura română, predisun la aprecieri subiective din partea evaluatorului.

Pentru corectarea și eliminarea acestor erori din apreciere-notare se impune o metodologie de evaluare adaptată complexității procesului de învățământ prin:

- creșterea ponderii evaluării formative;
- corelarea evaluării formative cu cea sumativă;
- asigurarea anonimatului probelor scrise;
- introducerea unor bareme de notare;
- utilizarea probelor standardizate și a testelor docimologice;
- prelucrarea statistic-matematică a rezultatelor, reprezentarea grafică și interpretarea lor adecvată;
- prezentarea criteriilor și a grilelor de corectare;
- verificarea ritmică a elevilor și informarea operativă asupra lacunelor sau progreselor înregistrate;
- dezvoltarea la elevi a capacității de autoevaluare.

Personal, am aplicat la clasele la care predau (clasele 9-12)

diferite metode de evaluare, care au avut un efect benefic asupra elevilor și asupra dinamicii clasei, efect demonstrat în timp.

De exemplu, la clasele a XI-a și a XII-a, care se pregătesc pentru Simularea, respectiv pentru Examenul de Bacalaureat propriu-zis, am propus ca metodă de evaluare formativă rezolvarea subiectului al II-lea de la acest examen, constând (de exemplu) în identificarea a două trăsături ale unui curent literar/ cultural într-un text literar la prima vedere. Elevii au putut vizualiza pe tablă baremul de notare, adaptat după baremul de bacalaureat. Ei și-au redactat răspunsurile fiind atenți în permanență la barem; la finalul orei, au apreciat că notarea de la proba de Limba și Literatura Română poate fi obiectivă, în condițiile respectării riguroase a baremelor.

O a doua etapă a evaluării a constat, desigur, în discutarea, la ora următoare, a testelor respective. Elevii au înțeles mult mai repede punctele tari și punctele slabe ale analizelor redactate și au plecat de la oră cu o senzație de satisfacție, nu de frustrare.

O altă metodă de evaluare pe care am aplicat-o la aceste niveluri (clasele a XI-a, a XII-a) a constat în primirea unei teme ce trebuia rezolvată pe o foaie separată, fără ca elevul să își treacă numele pe ea. Baremul aferent rezolvării temei (subiectul I B de la Bacalaureat, respectiv redactarea unui text argumentativ) a fost afișat pe tablă și copiat de elevi în caiete. La ora următoare, toți elevii au predat foile conținând tema, iar acestea au fost amestecate și redistribuite aleatoriu (fiecare elev a primit o temă rezolvată, alta decât a lui). Elevii au fost anunțați că vor fi profesori pentru o oră și că vor corecta temele primite, urmând cu rigurozitate baremul deja cunoscut.

Inițial, s-au amuzat, dar apoi și-au luat în serios noul rol. Au avut la dispoziție 30 de minute pentru corectură, iar ultimele 15-20 de minute ale orei au fost alocate citirii a trei lucrări și verificării de către profesor a modului în care subiectele au fost rezolvate și notate. Surprinzător a fost faptul că unii dintre elevi au fost mai severi decât profesorul însuși în procesul de notare, existând diferențe de 1 – 2 puncte între cele două evaluări. Feed-back-ul primit la final a fost și de această dată pozitiv.

O a treia metodă utilizată este autoevaluarea. La sfârșitul fiecărui test/ al fiecărei sarcini rezolvate în clasă, elevii mei sunt încurajați să se autoevalueze, utilizând baremul care se găsește, în permanență, scris pe tablă sau pe foaia de lucru. La început, li se părea frustrant să piardă puncte pentru mici erori de punctuație sau de ortografie (lipsa unei virgule, a ghilimelelor, a alineatelor etc.), apoi, cu timpul, au înțeles importanța acestora și și-au ajustat așteptările, devenind din ce în ce mai obiectivi în apreciere.

Concluzia? Elevii noștri sunt inteligenți, ușor adaptabili, dornici să primească responsabilități, să fie ascultați, să știe că părerea lor contează. Mi se pare esențial ca ei să înțeleagă în mod corect eforturile pe care le-au depus în rezolvarea unei sarcini de lucru și să fie capabili de o autoevaluare obiectivă; de aceea, alternarea metodelor de evaluare este mai mult decât binevenită. Să nu uităm că, la finalul unei evaluări, trebuie să se schimbe ceva – atât în evaluarea profesorului și a elevului, cât și în procesul de instruire ca atare.

Relația dintre literatură și pictură

De **Mihaela-Ionela Coman**

Articolul vizează integrarea artelor vizuale în orele de literatură. Am prezentat funcțiile didactice ale creațiilor plastice. Acestea sunt folosite atât în învățarea, cât și în receptarea și în redactarea de text. Am urmărit formarea conceptelor și a noțiunilor de teorie și de istorie literară. La acest nivel, creațiile plastice pot avea unul dintre următoarele roluri: de a structura sau de a fixa constructele teoretice vizate și de a extinde sau de a aprofunda înțelegerea conceptului (umanism, simbolism etc).

În societatea românească actuală, interdisciplinaritatea devine o condiție obligatorie a procesului nostru didactic, menit să producă oameni educați complet. Avantajele interdisciplinarității sunt multiple: garantează o viziune plurală și dinamică asupra științelor, în concordanță cu fenomenele reale; oferă imaginea domeniilor de cunoaștere permanent dispuse la completări; valorifică informații și abilități dobândite de elevi pe alte filiere decât cea școlară.

Julia Kristeva a teoretizat conceptul de intertextualitate pornind de la noțiunea de deschidere: "Ceea ce dă sens textului este deschiderea lui spre alte coduri, alte semne, ceea ce dă viață este intertextualul." Un mod de a conferi deschidere și viață muncii noastre educaționale este exercițiul interdisciplinar. Totuși, realitatea ne învață că el nu se poate aplica nici permanent și nici pretutindeni, din motive multiple. Dar utilizarea lui este posibilă și chiar necesară. Astfel, găsirea unui limbaj comun între diferite domenii de cunoaștere va fi utilă și pentru elevi și pentru profesori, ca beneficiari imediați ai demersului creativ.

Abordarea de față circumscrie problema integrării artelor vizuale în orele de literatură și are, ca punct de plecare, dialogul dintre cuvânt și imagine. Funcțiile didactice ale creațiilor plastice/vizuale sunt multiple și vizează atât învățarea, cât și receptarea și redactarea de text.

Prima dintre funcțiile didactice asupra căreia mă opresc este de suport în formarea conceptelor și a noțiunilor de teorie și de istorie literară.

Exemplific situațiile în care imaginea susține procesele de structurare sau de fixare a noțiunilor. Pentru noțiunea de umanism edificator este desenul Omul vitruvian al lui Leonardo da Vinci. Acesta a aprins imaginația celor care au produs Renașterea europeană, mișcarea lor urmărind o abandonare a creștinismului și o reînviere a noțiunilor religioase străvechi sau, în cadrul laturii umaniste, o așezare a omului în centrul tuturor valorilor și idealurilor lumii. Da Vinci a demonstrat că trupul uman cu mâinile și picioarele în extensie se înscriu în cele două forme geometrice perfecte: pătratul și cercul. În epocă, cele două figuri geometrice indicau cerul, respectiv pământul, adică întregul univers. Iar omul se încadrează perfect în ambele concepte, întrupând însuși centrul lor.

De asemenea, pentru conceptul de simbolism reprezentativ este tabloul pictorului Caspar David Friedrich – Fazele vieții. Elevii își vor expune părerile legate de semnificația acestui tablou – alegorie a morții iminente; simbolizează fazele vieții; cele cinci personaje de pe țărm reprezintă trecerea de la copilărie la bătrânețe; motivul

vaselor – un simbol pentru călătoria prin viață; pe măsură ce corăbiile se mișcă dinspre orizontul îndepărtat spre port, ele creează un ecou simbolic al vieții care se îndreaptă către moarte; apusul de soare, simbol al sfârșitului și al morții, se întinde la orizont etc. Profesorul observă că în discuția avută cu elevii, aceștia au folosit verbul a simboliza și substantivul simbol. Prin procedeul întrebare – răspuns se va viza definirea corectă a simbolismului și descrierea particularităților acestui curent, informații de care elevii vor avea nevoie în analiza textului propus: „Romanța celor trei corăbii” de Ion Minulescu.

Funcțiile creațiilor plastice în ora de literatură nu se reduc la rolul de suport în structurarea conceptelor. Altfel spus, imaginile au capacitatea de a potența nu doar învățarea de concepte, ci și receptarea textului literar.

O ilustrare originală a poemului „Miorița” este tabloul pictorului Sabin Bălașa– Nunta cosmică. Deși intitulată „Miorița”, fresca a fost numită totuși „Nunta cosmică”, pentru că are în centru nunta din acest poem folcloric românesc, nuntă care „se ridică în sus”.

Elevii trebuie să-și exprime impresiile. Prin conversație, vor fi stabilite următoarele idei: artistul a pictat în Arborele vieții nuntași, muzicanți, dansatori; berbecul înseamnă fecunditate și forță; flăcăul reprezintă soarele; fecioara de alături este luna; păsările le cântă celor doi; femeile cu părul lung înseamnă frumusețe; predomină culoarea albastră, ce reprezintă cosmosul/ infinitul; în albastru este plasat Omul, legându-l astfel de ideea de cosmos; în centru ce află imaginea unui cuplu uman. În balada „Miorița”, moartea imaginată ca nuntă este o amplă alegorie, deoarece reprezintă trecerea de la un nivel abstract (moartea) la altul (nunta), prin intermediul unui șir de metafore, personificări, epitete.

De asemenea, trecerea timpului a fost întotdeauna un motiv de inspirație pentru poeți și scriitori. Ion Pillat îl valorifică în mod original în poezia „Aci sosi pe vremuri”. Pentru receptarea acestui text, am propus spre analiză reproducerea imaginii Eternitate. Prin conversație cu elevii au fost stabilite următoarele idei semnificative pentru receptarea textului: ceasul reprezintă trecerea ireversibilă a timpului; șinele de tren și urmele de pe traversele de legătură – o călătorie spre necunoscut; fața unui om care țipă, legat cu o sfoară– disperarea; patina timpului; cromatica– cenușiul existențial.

Așadar, imaginile pot îndeplini, în ora de literatură, funcții diverse, cultura plastică și creativitatea profesorului fiind determinate în selecția și în valorificarea lor didactică. În plus, ora de literatură poate crea și momente care să vizeze lectura imaginii plastice ca discurs autonom, caracterizat de coduri estetice proprii.

Informatica și învățământul românesc

De **Denisa Glaje**

Informatica s-a dezvoltat ca știință din matematică. Termenul informatică provine din alăturarea cuvintelor informație și matematică și este mai adecvat decât cel de „știința calculatoarelor” (Computer Science).

Articolul de față prezintă evoluția disciplinei Informatica în învățământul românesc. Este prezentată structura acestei discipline la nivelul liceal. Totodată este făcută o paralelă între studiul disciplinei în statele UE și studiul disciplinei în România.

O contribuție semnificativă la dezvoltarea informaticii în România a avut-o profesorul Grigore C. Moisil, „părintele informaticii în România”. Datorită lui, Informatica a devenit un curs esențial în licee și în facultăți, deschizându-se astfel drumul pentru primele generații de informaticieni români.

În anul 1971, Consiliul de Miniștri al României de la acea vreme decide înființarea liceelor cu profil informatic, punându-se astfel bazele studiului Informaticii în învățământul preuniversitar românesc.

Studiul informaticii în liceu are în prezent următoarea structură:

- în clasa a IX-a se studiază algoritmii elementari și reprezentarea lor într-un limbaj formalizat (pseudocod);
- în clasa a X-a se insistă în special pe chestiuni mai strâns legate de limbajele de programare (sintaxa, structuri de date, subprograme);
- în clasa a XI-a se introduc câteva dintre metodele principale de programare (Backtracking, Divide et Impera) și noțiuni primare de Teoria Grafurilor.

Suntem în secolul al XXI-lea și avem de-a face cu copii digitali. Ei „s-au născut” cu tehnologia, cu Internetul, cu toate aceste echipamente în jur și este firesc, cumva, ca și educația să se adapteze acestei realități. Pentru că acest domeniu este foarte vast, ar trebui să se înceapă cât mai devreme posibil cu cunoștințele de bază, bineînțeles adaptate la nivelul elevului.

Practic, programarea va deveni un fel de alfabetizare, iar lipsa acestei competențe va fi destul de grav taxată, deoarece se încearcă automatizarea tuturor activităților și domeniilor.

În timp ce elevii români învață doar cum să folosească calculatorul, cu totul alta este situația în alte state din Europa. Unele țări precum Estonia, Anglia și Franța au introdus cursuri în care elevii studiază limbajele de programare încă din clasele primare. Este foarte important ca și copiii noștri să aibă abilități digitale pentru că vor concura pe o piață a muncii în care ceilalți sunt deja mai avansați. Ar fi trebuit ca și la noi în țară copiii, elevii să fie expuși la partea de programare, să înțeleagă modul de lucru cu calculatorul foarte devreme. Până în anul școlar 2016-2017, în învățământul gimnazial nu s-a studiat Informatica/ Tehnologia informației și a comunicației ca parte a trunchiului comun, ci doar ca opțional în școlile în care elevii și părinții și-au manifestat interesul pentru studiul timpuriu al științei calculatoarelor. În plus, acest studiu includea doar noțiuni care țin de utilizarea calculatorului.

Din fericire, această situație a încetat, întrucât, începând cu anul școlar 2017-2018, conform planului-cadru pentru învățământul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr.3590/2016, disciplina Informatică și TIC se predă în clasele a V-a, a VI-a, a VII-a și a VIII-a, ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră pe săptămână. Prin introducerea în planul-cadru a disciplinei Informatică și TIC, s-a realizat o continuare a eforturilor de alfabetizare digitală din perspectiva noilor cerințe socio-profesionale, printr-un curriculum relevant, vizând formarea unui set de competențe digitale, pe care fiecare absolvent să le poată valorifica pe parcursul școlarității și în viața activă.

Acestea sunt introduse treptat, din anul școlar 2017-2018, începând cu clasa a V-a. Conform programelor școlare propuse de Ministerul Educației Naționale, aceste cursuri conțin și noțiuni de programare, încercându-se o abordare mai apropiată de vârsta școlară respectivă prin predarea unor limbaje de programare precum Greenfoot, Scratch și Alice. Acesta este un lucru foarte bun pentru elevii care doresc să ajungă să studieze la liceu la profilul, pe care ei și-l doresc foarte mult, matematică-informatică.

Prin studiul Informaticii încă din gimnaziu, elevii vor fi mult mai pregătiți pentru ceea ce îi așteaptă la liceu, deoarece Informatica nu este o disciplină foarte ușoară și numărul de ore la liceu este foarte redus. Abia în clasele a XI-a și a XII-a se fac mai multe ore de Informatică, însă materia clasei a XII-a prevede o altă ramură a Informaticii, și anume, studiul bazelor de date.

Este foarte greu să-i înveți pe elevi să programeze într-o oră sau două pe săptămână. Deși suntem în urmă, elevii români reușesc să obțină rezultate foarte bune la olimpiadele internaționale. Există performanță! Și asta pentru că sunt elevi care iubesc efectiv Informatica.

Clasa virtuală Smart

De **Liliana-Dana Lung**

Suita de aplicații software pentru învățare SMART, suite.smarttech-prod.com, poate fi accesată din orice browser și de pe orice dispozitiv mobil. Suita asigură un mediu de învățare interactivă online care are încorporate o mulțime de aplicații ce se salvează în Cloud și care facilitează învățarea individual sau colaborativă și evaluarea cu feedback imediat. Toate aplicațiile din cadrul suitei funcționează sincron în cadrul unei clase virtuale ce este identificată printr-un ID unic. Profesorul creează și lansează activitatea și permite, la diferite nivele de interacțiune, elevilor sau echipelor de elevi să o realizeze într-un anumit interval de timp. Elevii rezolvă sarcinile de lucru de pe dispozitivele mobile și primesc feedback.

Lucrul la distanță sau clasa virtuală sunt printre cele mai mari provocări ale acestui moment. Există o mulțime de platforme, medii de învățare virtuală, resurse și colecții de resurse deschise, instrumente digitale, etc. Suita de aplicații pentru învățare SMART (SLS-Smart Learning Suite), dezvoltată de către firma Smarttech, cu sediul în Canada, www.smarttech.com permite crearea automată a unei clase virtuale ce primește un ID unic și poate fi gestionată de către profesor, permite dezvoltarea unor aplicații ce se salvează în Cloud și care pot fi accesate de pe orice dispozitiv mobil, fapt care facilitează învățarea individualizată și evaluarea cu feedback imediat.

Dintre aplicațiile suitei, pentru versiunea de desktop, amintim: *Smart Notebook* este o aplicație pentru tabla sau display-ul interactiv. Unul, doi sau mai mulți elevi pot lucra pe rând sau simultan la tabla interactivă realizând activitățile de învățare construite de profesor sau utilizând resursele software educaționale preluate/adaptate din galeria programului. Lecțiile pot fi transmise către dispozitivul mobil al elevului care poate rezolva individual sarcinile de lucru.

Game-based Activities este o aplicație încorporată în Notebook ce permite crearea unor activități de învățare interactive ce pot fi lansate/rulate de către profesor, elevii având acces instant la aplicații prin ID-ul clasei virtuale și rezolvând individual sau colaborativ activitățile de învățare, în ritmul propriu sau impus de către profesor sau să participe în competiție. Modalitatea de interacțiune cu conținuturile și feedback-ul imediat susțin motivația învățării.

Smart Response, încorporat de asemenea în Notebook, permite crearea în câteva minute a unui chestionar cu itemi de tip obiectiv sau semiobiectiv, lansarea acestuia în clasa virtuală și monitorizarea în timp real a răspunsurilor și a rezultatelor elevilor de către profesor. După închiderea testului, elevul primește feedback-ul imediat pe dispozitivul mobil.

Suita de aplicații software de mai sus are o versiune online gratuită (Smart Learning Suite – SLS –online), care fi accesată din orice browser și de pe orice dispozitiv mobil. Suita asigură un mediu de învățare interactivă online care are încorporate o mulțime de aplicații ce se salvează în Cloud și care facilitează învățarea online individuală sau colaborativă și evaluarea cu feedback imediat. Profesorul și elevii lucrează sincron în cadrul unei clase virtuale ce este identificată printr-un ID unic. Pentru a crea o clasă virtuală, accesăm linkul <https://suite.smarttech-prod.com/>.

Odată ajunși aici, ne putem autentifica cu un cont Google sau Microsoft ca profesor sau putem accesa clasa virtuală, ca elev. Imediat după autentificarea ca profesor avem acces la o scurtă prezentare, un tutorial și exemple de aplicații. Pentru aprofundare, sunt oferite câteva sesiuni de training.

Interfața aplicației ca profesor (panoul de administrare al aplicației) furnizează ID-ul clasei virtuale format din șase cifre, unic pentru fiecare cont creat. Aplicațiile elaborate sau salvate se organizează cronologic. Profesorul poate decide dacă anumite activități se derulează individual (fiecare elev rezolvă sarcina de lucru în ritmul propriu până când profesorul închide activitatea) sau colaborativ (mai mulți elevi participa la rezolvarea unei sarcini de lucru).

Profesorul are posibilitatea elaborării unei lecții în care să integreze: diferite tipuri de fișiere ppt sau pdf sau notebook, să insereze filme de pe youtube (cu ajutorul unui motor de căutare inclus), să elaboreze pagini de tip slide sau să integreze conținuturile în șabloanele oferite pentru a realiza activități de evocare a cunoștințelor, secvențe de brainstorming, activități de învățare interactive individuale sau colaborative, evaluări formative.

Elevul se poate autentifica cu un cont de gmail sau ca vizitator (as a guest), utilizând ID-ul clasei virtuale. Elevul urmărește lecția lansată de către profesor și rezolvă sarcinile de lucru individual sau în colaborare cu alți elevi.

La finalul activității sincron, se pot genera și se pot transmite două

tipuri de linkuri, astfel:

- Un link pentru un alt utilizator profesor care poate prelua lecția în contul lui SLS online, o poate adapta, modifica și utiliza;
- Un link pentru elev, care poate să mai exerseze în afara clasei virtuale, doar autentificându-se cu un cont de gmail.

Smart Learning Suite poate fi integrată în Google Drive cu cont de google pe un domeniu personalizat. În plus, în SLS online, pot fi adăugate fișiere de tip Google Documents.

Smarttech pune, de asemenea, la dispoziția utilizatorilor colecții de resurse online:

go.smarttech.com/distancelearning
exchange.smarttech-prod.com/

Referințe webografice

go.smarttech.com/distancelearning, la data de 17.03.2020

exchange.smarttech-prod.com/, la data de 17.03.2020

suite.smarttech-prod.com/, la data de 15.03.2020

www.smarttech.com/en/education, la data de 15.03.2020

Lung, L.D., (2018), Lucrul în cloud cu tehnologia SMART, Revista Preuniversitaria, 25 iunie 2018

Managementul organizației școlare: Soluționarea conflictelor

De **Raluca Bratu**

Preocupările și studiile privind îmbunătățirea comunicării au identificat o serie de principii și reguli de bază pentru o comunicare eficientă. Cunoașterea acestora este necesară, dar nu este suficientă pentru a asigura o bună comunicare. Este nevoie, în plus, și de practică îndelungată, multă voință și autodisciplină pentru a le putea aplica și valorifica.

Cauzele conflictelor organizaționale

Cauzele care pot genera o situație conflictuală pot fi multiple, cele mai importante dintre acestea fiind:

- Agresivitatea indivizilor - această modalitate de declanșare a conflictelor este des întâlnită și are ca punct culminant iritarea persoanelor aflate în jur. Chiar și așa o astfel de situație nu poate declanșa neapărat o reacție violentă. Într-o organizație școlară, managerul poate recurge la aplicarea unor sancțiuni, în funcție de gravitatea situației precum și diminuarea unor avantaje.
- Percepții greșite - perturbarea situației poate fi declanșată de cele mai multe ori de erorile comunicării, pierderea firului comunicării, prin asimilarea unor informații greșite.
- Rolul și statutul - acesta declanșează conflictul de valori, întrucât într-o organizație școlară, fiecare individ are personalitatea sa dar și valori diferite, astfel este nevoie de un echilibru, o balanță stabil socială.
- Insuficiența resurselor - managerul organizației școlare nu comunica clar, modalitatea de utilizare a resursei respective, în funcție de anumite criterii sau valori stabilite anterior.
- Ambiguitatea în stabilirea responsabilităților - transmiterea sărăcăcioasă a informațiilor, determină o comunicare defectuoasă, generând astfel o situație conflictuală prin arbitrarea unei

responsabilități de la unul la altul.

- Interdependența în realizarea sarcinilor - are ca scop munca în echipă când pentru atingerea unui obiectiv, fiecare individ are un rol bine determinat fără de care nu ar fi posibil atingerea obiectivului.

- Relațiile de putere - sunt determinate de membrii organizației care nu își respectă locul impus de organigrama instituției școlare, astfel se realizează transferul de la situație de cooperare în situație de conflict.

Intervenția terților în soluționarea conflictelor

Intervenția terților în soluționarea conflictelor se poate realiza prin diferite metode precum: reducerea tensiunii, controlarea numărului de probleme, găsirea unor teme comune, toate acestea fiind realizate în într-o manieră cât mai atractivă.

Atât timp cât actul comunicării în situația de conflict se realizează în mod direct, conștient și asumat, nu se mai impune implicarea altor terți în acest proces. Însă de cele mai multe ori, pot exista situații în care se dorește sau se impune implicarea celui de-al treilea actor, situație cerută prin diferite norme sau legislație. De dorit ar fi de evitat astfel de situație, deoarece ambele persoane implicate în conflict trebuie să își depună tot efortul în eficientizarea rezolvării conflictului. Acest lucru este necesar întrucât implicarea unui terț poate destabiliza și mai mult conflictul, deoarece vin cu soluție sau o idee ce poate agrava sau amplifica situația inițială. Cele mai utilizate procedee utilizate sunt pe cale formală, lineară cât și informală prin apariția bruscă, în procesul de negociere.

Comunicarea eficientă - metodă de rezolvare a conflictului în organizația școlară

Principiile de bază, care stau la baza comunicării, sunt considerate următoarele: luciditatea (claritatea în gândire), dorința reală de comunicare, transparența, simplitatea, rapiditatea, durată, tenacitatea, realismul, adaptarea, angajarea clară în comunicare, seducerea (captarea atenției), anticiparea.

Studii speciale au identificat o mulțime de reguli pentru o comunicare eficientă. Exprimate sintetic, acestea sunt următoarele:

- Regula cantității. În mesajul transmis, emitenții trebuie să ofere cantitatea de informații necesară, nici mai mult, nici mai puțin.
- Regula relației - Mesajul vehiculat să fie corelat cu scopul comunicării.
- Regula semnificației - Informația transmisă trebuie să fie semnificativă.
- Regula stilului - Stilul comunicării trebuie să fie clar, coerent, concis și comprehensibil. Pentru aceasta, emitențul trebuie să-și clarifice ideile și să le sistematizeze, înainte să le comunice.
- Regula receptivității - Emitenții trebuie să-și adapteze mesajele la caracteristicile receptorilor și la cunoștințele acestora, pentru a putea fi receptați corect.
- Regula sesizării nuanțelor - Emitențul trebuie să fie atent, în timpul comunicării, la înțelesul de bază al mesajului cât și la nuanțe. Pe lângă înțelesul transmis de cuvinte, tonul vocii, expresia feței, gesturile, privirea pot avea un impact puternic

asupra receptorului.

- Regula empatiei - Când transmite o decizie, când delegă o sarcină sau rezolvă un conflict, managerul (aflat în postura de emitent) trebuie să aibă capacitatea de a se transpune în situația celui alt.
- Regula feed-back-ului - În timpul comunicării, participanții trebuie să pună întrebări pentru ca mesajul să fie corect perceput. Emitentul trebuie să urmărească primirea feed-back-ului pentru că prin aceasta se completează înțelegerea.
- Regula persuasiunii - Emitentul trebuie să fie persuasiv. Pentru a convinge, este nevoie ca între cuvintele emise și atitudinile și faptele proprii să fie o deplină concordanță.
- Regula ascultării - Emitentul și receptorul trebuie să înțeleagă și să se facă înțeleși. Pentru aceasta ei trebuie să fie buni ascultători. Ascultarea este una din cele mai importante condiții ale comunicării. Ea cere concentrare și atenție pentru perceperea cuvintelor cât și a mesajelor nonverbale, care de cele mai multe ori sunt mai semnificative decât mesajul de bază.

Pentru a comunica eficient se impune modalitatea prin care se dorește actul comunicării, respective alegerea stilului de comunicare. Fiecare individ este unic, astfel încât, fiecare are un anumit stil, mod de comunicare/exprimare ce modelează propria personalitate. Astfel, se enumeră următoarele stiluri de comunicare:

- stilul neutru - se realizează prin lipsa comunicării stărilor sufletești
- stilul familiar - se utilizează diverse modalități de comunicare, cunoscut și înțeles de cei apropiați
- stilul solemn - se exprimă stări sufletești într-o nuanță mai gravă, prin căutarea celor mai potrivite formule de adresare
- stilul administrative - se aplică de obicei clișee, formule specifice de exprimare
- stilul științific - ignoră sensibilitatea, imaginația având la bază elemente reale, raționale, tactile
- stilul publicistic - se realizează în mod obiectiv, punând accentual pe modul în care este transmisă informația.

Un rol important în cazul partenerilor aflați în conflict îl are comunicarea deschisă, necesară și eficientă atât timp cât ține cont de „decalogul comunicării”, deoarece acesta se îndreaptă către metode de soluționare, după cum urmează:

1. Nu poți să nu comunici;
2. A comunica presupune cunoaștere de și stima de sine;
3. A comunica presupune cunoașterea nevoilor celui alt;
4. A comunica presupune a ști să ascuți;
5. A comunica presupune a înțelege mesaje;
6. A comunica presupune a da feed-back-uri;
7. A comunica presupune a înțelege procesualitatea unei relații;
8. A comunica presupune a ști să îți exprimi sentimentele;
9. A comunica presupune a accepta conflictele;
10. A comunica presupune asumarea rezolvării conflictelor.

Incluzând toate acestea, nu trebuie să se omită cauzele determinării izbucnirii conflictului, caracteristicile precum și elementele de stimulare și soluționare ale acestora.

Astfel spus, comunicarea poate determina declanșarea unui conflict sau chiar amânarea acestuia în următoarele situații:

- în absența comunicării verbale, când se acumulează tensiuni
- prin transmiterea defectuoasă a informațiilor

Acestea sunt determinate datorită barierelor ce se întâlnesc în trimiterea mesajelor, la nivelul emițătorului, cu privire la receptor, sau chiar atunci când nu se dețin informații cu privire la mesajul ce urmează să fie transmis.

Îmbunătățirea comunicării se poate face apelând la tehnici de perfecționare. Dintre acestea, cel mai des recomandate sunt: ascultarea activă, tehnicile de feedback și comunicarea mobilă.

O problemă importantă în comunicarea orală este incapacitatea de a asculta. Puțini sunt cei care știu să asculte. A asculta este mai mult decât a auzi. Ascultarea nu e o simplă și pasivă descifrarea de sunete. Ascultarea este un act conștient, pozitiv, care cere voință, atenție totală și autodisciplină. Ascultarea este o condiție esențială a unei comunicări eficiente.

Ascultarea activă a fost promovată inițial ca un concept teoretic de psihologul american Carl Rogers, iar apoi s-a transformat într-o tehnică de perfecționare a comunicării organizaționale. *„Când am fost ascultat și înțeles, am devenit capabil să privesc cu alți ochi lumea mea interioară și să pot merge mai departe. Este surprinzător să constatăi că sentimente care erau de-a dreptul înspăimântătoare devin suportabile de îndată ce ne asculta cineva. Este stupefiant să vezi că probleme care păreau imposibil de rezolvat își găsesc soluția atunci când cineva ne înțelege.”*

Tehnica ascultării active constă în receptarea, decodificarea și verificarea mesajului prin dialog imediat cu emitentul. În acest fel, emitentul constată că este ascultat, iar receptorul își clarifică și confirmă impresiile.

Pe lângă receptarea cuvintelor, în ascultarea activă receptorul trebuie să se concentreze asupra sentimentelor, atitudinilor și încărcăturii afective care însoțesc mesajul. Se încurajează partenerii să-și exprime deschis gândurile, opiniile și sentimentele, comunicarea devenind mai sinceră și mai profundă.

Bazată mai ales pe încurajarea laturii afective, ascultarea activă ajută la diminuarea barierelor de statut, de percepție, de cultură. Ascultarea activă înseamnă „a auzi ceea ce oamenii spun de fapt”, impunând anumite caracteristici personale (numite de Rogers „considerații pozitive absolute”), respectiv:

- comportarea caldă (dovedind aprecierea demnității și respectul față de interlocutor);
- atitudinea deschisă (care reflectă sinceritatea, interesul, receptivitatea față de mesajul transmis);
- empatia (capacitatea de a te transpune în situația celui alt) implică atât analiza reacțiilor interlocutorului, cât și a propriilor reacții în situații similare. „Întrebările mentale: „ce simte acum interlocutorul”, „cum m-aș simți în locul lui”, „ce mesaj încearcă să-mi transmită”, „cât de importantă este pentru el rezolvarea acestei probleme”, „ce efecte ar putea avea pentru el un răspuns pozitiv? dar negativ?” și altele similare adresate eului, dar mai ales laturilor ascunse ale personalității, pot favoriza creșterea capacității empatice”.

Bibliografie:

Bratu, Raluca (2019). Comunicarea eficientă - metodă de rezolvare

a conflictului în organizația școlară. În: EDICT- Revista Educației. Nr. 10/2019. București: Ed. Agata. Online: <https://edict.ro/comunicarea-eficienta-metoda-de-rezolvare-a-conflictului-in-organizatia-scolara/>
Rogers, C.R. (2008). A deveni o persoană. Perspectiva unui psihoterapeut. București: Ed. Trei.

Despre educație

De **Maria-Eva Tirpe**

Pedagogii și filozofii au fost, de-a lungul timpului, animați de un adevărat optimism pedagogic, susținând puterea educației în formarea personalității umane. Pornind de la premisa că omul este format din trup și suflet, reputatul pedagog și organizator de școală, Onisifor Ghibu, în volumul „Despre educație”, arată că școala, în calitatea ei de institut de educație și instrucție, trebuie să asigure omului o educație completă, care să se îndrepte atât spre trupul cât și spre sufletul copilului. El acordă educației locul cel mai important în formarea și dezvoltarea personalității omului. Afirmă că în școală, deși educația și instrucția trebuie să meargă în paralel, totuși importanța cea mai mare dintre acestea o are educația, sau buna creștere. Omul este o ființă religioasă, deschisă transcendentului, grație sufletului său spiritual și nemuritor. Acesta este un adevăr, chiar dacă printre oameni există și ateii. Din acest motiv, între educația morală, civică și educația religioasă există o legătură indisolubilă.

„Cine disprețuiește înțelepciunea și educația, acela este nefericit; iar speranța lui pentru atingerea scopului final este zadarnică, munca sa este fără rod, faptele lui fără folos.” – Înțelepciunea 3, 11

Pedagogii și filozofii au fost, de-a lungul timpului, animați de un adevărat optimism pedagogic, susținând puterea educației în formarea personalității umane, și implicit a celor șapte ani de acasă. Astfel, J. A. Comenius susține că din fiecare copil se poate realiza un om adevărat numai cu ajutorul educației: „[...] omul, pentru ca să devină om, trebuie educat.”

Filozoful și pedagogul englez J. Locke, reprezentant al burgheziei engleze în ascensiune, consideră că nouă zecimi din oamenii cu care ne întâlnim devin așa cum sunt, datorită exclusiv educației. Această concepție a fost apoi preluată de toți pedagogii „epocii luminilor”. Mai mult, marele filozof I. Kant arată că prin educație se realizează întreaga perfecțiune de care este capabilă natura umană și că, în educație se află ascuns marele secret al perfecțiunii umane.

În concepția Sfântului Ioan Hrisostom, „a educa înseamnă a cultiva curățenia sufletească și buna cuviință a copiilor și tinerilor, a-l crește pe copil moral și în evlavie, a avea grijă de sufletul lui, a-i modela inteligența, a forma un atlet pentru Hristos; pe scurt, a te îngriji de mântuirea sufletului lui. Educația este asemenea unei arte: artă mai mare decât aceasta nu există, pentru că, dacă toate artele aduc un folos pentru lumea de aici, arta educației se săvârșește în vederea accederii la lumea viitoare.”

Pornind de la premisa că omul este format din trup și suflet, reputatul pedagog și organizator de școală Onisifor Ghibu, în volumul „Despre educație”, arată că școala, în calitatea ei de institut de educație și instrucție, trebuie să asigure omului o educație completă, care să se îndrepte atât spre trupul cât și spre

sufletul copilului. El acordă educației locul cel mai important în formarea și dezvoltarea personalității omului. Afirmă că, în școală, deși educația și instrucția trebuie să meargă în paralel, totuși importanța cea mai mare dintre acestea o are educația, sau buna creștere. În viziunea sa, educația îl face pe om cinstit și binecrescut, iar instrucția îl face învățat. Subliniază în continuare faptul că dacă ar trebuie să se aleagă între un om cinstit și unul învățat, alegerea va cădea asupra celui dintâi. De aici rezultă marea și plina de răspundere sarcină a școlii, de a se îngriji, mai presus de toate, de buna creștere a tinerimii încredințate ei și de a căuta, numai pe lângă aceasta, ca tinerețea să câștige cunoștințe teoretice. În această ordine de idei, profesorul Ghibu îl citează pe pedagogul german, Christian Thomasius, care afirmă că: „[...]învățătura lipsită de morală e întocmai ca o sabie în mâna unui năimit”. Continuând ideea, mai spune că „Nebunii învățați sunt cei mai mari nebuni, în vreme ce oamenii binecrescuți sunt de mare folos atât bisericii, cât și statului, chiar dacă nu sunt învățați”. Revenind la concepția pedagogului român, trebuie să remarcăm ideea, deosebit de actuală și în zilele noastre, cum că: „[...]învățământul n-are să se facă numai de dragul învățământului, ci el are să îndeplinească o misiune educativă – el trebuie să fie mai înainte de toate învățământ educativ, așadar: toate cunoștințele, care se inculcă copiilor în școală, trebuie să aibă ca scop nobilitatea minții și inimii lor și aducerea spre o înțelegere ideală a lumii acesteia, atât în ce privește raportul oamenilor între sine, cât și raportul cu Dumnezeu și natura.”

În lucrarea amintită, profesorul Ghibu acordă cea mai mare întindere capitolului care se referă la educația morală. Aceasta trebuie să primeze în dezvoltarea sufletului copilului. Și dacă ne întrebăm de ce, răspunsul ni-l dă tot profesorul Ghibu. El spune că învățătura de carte, așa cum a câștigat-o elevul în școală, se poate pierde cu timpul, bunele moravuri însă, pe care și le-a însușit în fragedă vârstă și în care sufletul e primitiv ca ceara ce se poate modela după plac, rămân pentru întreaga viață. Profesorul mai subliniază faptul că educația morală se face cu ajutorul tuturor materiilor de învățământ; paralel cu scopul de a învăța, trebuie să se dezvolte sentimente morale și convingeri care să rămână în sufletul elevilor. Dacă prin educația intelectuală se cultivă mintea copiilor, înzestrând-o cu cunoștințe, educația morală este cea care cultivă inima acestora.

Omul este o ființă religioasă, deschisă transcendentului, grație sufletului său spiritual și nemuritor. Acesta este un adevăr, chiar dacă printre oameni există și ateii. Și-apoi, adevăratele valori morale sunt valorile morale creștine. Copilul trebuie să învețe să fie convins de aceste adevăruri, iar adultul trebuie să aibă înțelepciunea de a le recunoaște și de a le trăi. Este adevărat că valorile creștine includ întotdeauna elementul transcendent, care este, de fapt, și izvorul lor, dar să nu uităm că acțiunea morală, aici pe Pământ, este înnobilită, capătă strălucire dacă se face în virtutea credinței în Dumnezeu.

Între educația morală, civică și educația religioasă există o legătură indisolubilă. Spre exemplu, în școală, și nu numai, cultivăm la elevi înțelepciunea, dreptatea, cumpătarea, tăria. Psihologia le numește trăsături pozitive de caracter. Teologia le numește virtuți morale. Cu toții le cultivăm și le dorim pentru copiii noștri, indiferent că suntem credincioși sau necredincioși. Care este diferența? Diferența constă doar în raportarea acțiunii noastre la transcendent, la Dumnezeu, lucru care însă, întotdeauna va fi realizat de un dascăl credincios. Un alt exemplu:

școala, familia, biserica, societatea în general, condamnă mândria, invidia, lenea și luptă împotriva lor prin forme și mijloace variate.

Psihologia le numește trăsături negative de caracter, iar teologia le numește păcate capitale. Care este diferența? Vrem să le stărpim pentru că sunt dăunătoare, distrug omul și pentru că le condamnă Dumnezeu Însuși.

Respectatul conferențiar american, Zig Ziglar, referindu-se la educația morală și religioasă a copilului, subliniază importanța capitală de a-i fi fundamentate acestuia valorile spirituale de la cea mai fragedă vârstă. Această nevoie a copilului nu este atât de vizibilă și nici la fel de ușor de măsurat ca nevoile fizice sau mentale. Copilului i se spune că la școală este educat. Dacă în procesul instructiv-educativ din școală este neglijată sau chiar inexistentă preocuparea pentru educarea sa morală și religioasă, copilul o va socoti, inevitabil, o problemă lipsită de importanță și nu va mai fi considerată ca fiind parte a mediului de învățământ. Aceasta ar fi o lecție decisivă! Printr-o astfel de neglijare sau chiar omitere, copilul ar învăța, în mod indirect, că morala, moralitatea și religia sunt neesențiale și, prin urmare, astfel va crește și se va forma.

Un proverb chinezesc spune:

„Dacă te gândești la ziua care va urma, ia-ți mâncare.

Dacă te gândești la anul care va urma, plantează un copac.

Dacă te gândești la secolul care va urma, fă educație copiilor.”

Bibliografie:

- Cucoș, C., Pedagogie, Editura Polirom, Iași, 1996.
 - Ghibu, O., Despre educație (Ediție revăzută), Casa Corpului Didactic, Oradea, 1995.
 - Pop, Gh., Religia, suport și sens al existenței, Editura Dacia, 1996.
 - Schiopu, U., Psihologia copilului, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1965.
 - Ziglar, Z., Putem crește copii buni într-o lume negativă!, Curtea Veche, București, 2000.
-

iTeach: EXPERIENȚE DIDACTICE

ISSN 2247 – 966X

Editor: TEHNE- Centrul pentru Inovare în Educație

Pagina Revistei: www.iteach.ro/experiencedidactice